

III МІЖНАРОДНА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ: ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА**

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTERNET CONFERENCE
**TRENDS AND CHALLENGES OF MODERN AGRICULTURAL
SCIENCE: THEORY AND PRACTICE**

м. Київ, 2021

УДК 338.43:332.3-043.86

**ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН В РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ НА
МІСЦЕВОМУ РІВНІ**

Додурич В.В., асистент

Ясінецька І.А., д-р. екон. наук, професор

Кушнірук Т.М., канд. с.-г. наук, доцент

E-mail: valeravdd@gmail.com

Подільський державний аграрно-технічний університет

Головним механізмом здійснення земельної реформи на різних етапах розвитку України була система землеустрою. До початку 1990 року система землеустрою в Україні склалася повністю та було відпрацьовано наукове, методичне та організаційно-технічне забезпечення землевпорядних робіт, а також сформувався теорія і практика землеустрою. Проте великі земельні перетворення, які розпочались після 1990 року, виявили значні прогалини у теорії і методах землеустрою, особливо на території реформованих сільськогосподарських підприємств.

Роль землеустрою зводилася, головним чином, до міжгалузевого перерозподілу землі та її відводів, а також організаційно-господарського і організаційно-територіального влаштування земель сільськогосподарських підприємств з метою виконання держзамовлення з виробництва сільськогосподарської продукції.

У зв'язку з цим проект землеустрою став єдиним і головним документом, який дає змогу правильно організувати виробництво і територію, особливо сільськогосподарських підприємств, провести перерозподіл земель у разі зміни прав земельної власності, раціонально й ефективно використовувати і зберігати земельні ресурси.

З незалежністю України постали завдання землеустрою орієнтовані на

здійснення земельної політики держави і кардинальну зміну земельних відносин. Важливим землевпорядним заходом в процесі земельної реформи стали роботи по проведенню інвентаризації земель та перерозподілу земель запасу. І з 1991 по 2001 роки в основному виконувались роботи по виготовленню і видачі державних актів на право на землю (65,8%), розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) (20,4%) та проекти відведення земельних ділянок (6,6%).[1]

Суперечливе становище у сільському господарстві об'єктивно вимагало здійснення більш радикальних заходів щодо зміни форм господарювання в аграрному секторі. До 2000 року була здійснена реорганізація колективних сільськогосподарських підприємств. Зокрема, 1478,9 тис. га було передано 303 господарствам за проектами землеустрою в колективну власність. Відзначимо, що у процесі реформування замість колективних сільгоспідприємств було запропоновано схему господарського переустрою шляхом створення різнотипних господарських структур, а саме сімейних селянських та фермерських господарств, приватних підприємств, господарських товариств, сільськогосподарських кооперативів. Для здійснення заходів із землеустрою Державний комітет України по земельних ресурсах наказом від 30.12.1999 року № 130 затвердив рекомендації щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки, зокрема [2]: щодо спрощення процедури виходу членів колективних сільськогосподарських підприємств зі складу господарств з належними їм земельними частками (паями); щодо виділення єдиним масивом земельних ділянок груп власників земельних часток (паїв); визначення вартості землевпорядних робіт при реформуванні колективних сільськогосподарських підприємств; щодо створення поблизу населених пунктів із земель запасу та резервного фонду громадських пасовищ для випасання худоби.

В результаті прискореного реформування земельних відносин і системи землекористування в сільському господарстві повсюдно стали розроблятися схеми поділу земель колективної власності на земельні частки (паї), а не проекти реформування колективних сільськогосподарських підприємств. Недооцінка ролі землеустрою в ході земельних перетворень призвела практично до повного територіального порушення землеволодінь і землекористувань сільськогосподарських підприємств та сівозмін, що сильно вплинуло на їх економіку. З'явилися недоліки землекористування: черезсмужжя, далекоземелля, ламаність меж, вклинювання, вкраплювання і т.п. [3]. Організаційно-господарський, соціально-економічний і екологічний зміст землеустрою був підмінений політичними заходами і техніко-правовими заходами з межування земель, далеко не завжди обґрунтованими. У результаті в даний час комплекс землевпорядних робіт необхідно починати, по суті, заново.

Нині в землеустрої існують проблеми, розв'язання яких має важливе значення для України: подальший розвиток законодавчої бази регулювання земельних відносин; проведення грошової оцінки земельного фонду країни;

вдосконалення і формування нової системи земельних платежів; створення інфраструктури обігу земельних ділянок сільськогосподарського призначення; завершення створення автоматизованої системи державного земельного кадастру й обліку нерухомого майна; забезпечення територіальних можливостей для самодостатнього виробництва продовольства за допомогою формування багатокладного сільськогосподарського землекористування; посилення екологічних вимог при використанні землі; поетапне створення довгострокового національного плану (програми) розвитку і планування землекористування; формування нової системи управління раціональним використанням та охороною земельних ресурсів держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будзяк О.С. Формування екологічнобезпечного землекористування на сільськогосподарських угіддях України // Збалансоване природокористування. 2016. № 3. С. 180-187.
2. Добряк Д.С. Проблеми сучасного землеустрою в Україні // Землевпорядний вісник. 2012. № 1. С. 30-35.
3. Про землеустрій: закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (дата звернення: 08.03.2017).